

Vi in vaš anestetik

V zloženki boste našli informacije, ki vam bodo v pomoč pri pripravi na anestetik. Napisali so jo anesteziologi, v sodelovanju s pacienti in predstavniki pacientov. Zloženska navaja tudi, kje lahko najdete druge koristne informacije.

Kaj je anestezija?

Anestezija prekine občutek bolečine in druge neprijetne občutke. Uvaja se na različne načine in ne povzroči nujno nezavesti.

Obstajajo različne vrste anestezije, ki se ločujejo po načinu uvajanja:

Lokalna anestezija uporablja injekcije, ki omrtvičijo manjši del vašega telesa. Ostanete pri zavesti, a ne čutite bolečine.

Regionalna anestezija, kot sta spinalna ali epiduralna anestezija, uporablja injekcije, ki omrtvičijo večji ali globlji del telesa. Ostanete pri zavesti ali v stanju sedacije, a ne čutite bolečine. Pri določenih operacijah je lahko prisoten občutek pritiska.

Splošna anestezija povzroči nadzorovano nezavestno stanje. Ključna je za nekatere operacije in posege. Ste brez zavesti in ne čutite ničesar.

Sedacija povzroči spanju podobno stanje. Pogosto se uporablja z lokalnim ali regionalnim anestetikom. Sedacija je lahko minimalna ali globoka, po njej pa se lahko spomnite vsega, nekaterih stvari ali ničesar.

Več informacij o sedaciji najdete v naši zloženki Vse o sedaciji, ki je na voljo na našem spletnem mestu: coa.ac.uk/patientinfo/sedation

Anestezisti

Anestezisti so posebej usposobljeni zdravniki, ki:

- se z vami pogovorijo o tem, katera vrsta anestetika je primerna za vašo operacijo. Če lahko izbirate med različnimi anestetiki, vam bodo pomagali izbrati pravega
- se z vami pogovorijo o nevarnostih anestezije
- z vami sestavijo načrt za anestezijo in postoperativno obvladovanje bolečine
- vam dajo anestetik ter skrbijo za vašo dobrobit in varnost med celotno operacijo in nato v sobi za okrevanje.

Vi in vaš anestetik

Morda boste spoznali tudi asistente anesteziologa, ki so prav tako visoko usposobljeni zdravstveni delavci. Več o njihovi vlogi in anestezijski ekipi lahko preberete na našem spletnem mestu:

rcoa.ac.uk/patientinfo/anaesthesia-team

Ambulanta za predoperativni posvet (predoperativna ambulanta)

Če je vaša operacija načrtovana, boste nekaj tednov ali dni pred posegom morda vabljeni na predoperativni posvet. Če je poseg manjši, vas bo medicinska sestra morda poklicala kar po telefonu in vam zastavila nekaj vprašanj.

S seboj prinesite:

- trenutni zdravniški recept ali zdravila v celotni embalaži
- morebitne informacije o opravljenih testih in zdravljenjih iz drugih bolnišnic
- informacije o morebitnih težavah, ki jih imate vi ali vaša družina z anestetiki
- morebitne rezultate nedavnih meritev krvnega tlaka.

Priporočamo, da vam splošni zdravnik izmeri krvni tlak, ko vas napoti na operacijo. Če bo krvni tlak visok, ga na ta način lahko začnete zdraviti veliko pred operacijo. Ne glede na to, ali potrebujete zdravljenje zvišanega krvnega tlaka ali ne, je priporočljivo, da prinesete informacije o nedavnih meritvah krvnega tlaka.

Medicinske sestre na kliniki:

- vas bodo podrobno izprašale o vaši ravni fizične dejavnosti in o morebitnih fizičnih ali duševnih težavah
- vas bodo povprašale o alergijah in alergijskih reakcijah (prinesite podrobne informacije)
- bodo sestavile natančen seznam zdravil, ki jih jemljete, vključno z analgetiki za daljše obdobje
- vas bodo vprašale, ali kadite, pijete alkohol ali jemljete rekreacijske droge
- vas bodo stehtale in izmerile
- bodo preverile vaš krvni tlak, srčni utrip in raven kisika
- bodo poslušale vaše srce in prsni koš, če je to potrebno
- bodo naročile krvne preiskave, če je to potrebno
- bodo izvedle EKG (spremljanje srčnega ritma)
- bodo vzele bris kože in/ali nosu, da izločijo prisotnost morebitnih okužb
- vam bodo svetovale, katera zdravila vzemite na dan operacije in katere analgetike imejte doma za okrevanje po posegu
- vam bodo povedale več o transfuziji krvi, če bodo menile, da bo ta morda potrebna.

Vi in vaš anestetik

 Transfuzije krvi se izvajajo le, če so res nujne. Več informacij lahko najdete tudi na spletnem mestu angleške državne zdravstvene službe NHS nhsbt.nhs.uk/what-we-do/blood-services/blood-transfusion

 Preberite našo zloženko Vse o anesteziji, če želite podrobnejše informacije o anesteziji: rcoa.ac.uk/patientinfo/anaesthesia-explained

Pred prihodom v bolnišnico

Naredite lahko veliko, da se pripravite na kirurški poseg in čas okrevanja.

- Če kadite: če nehati kaditi par tednov pred operacijo, boste zmanjšali tveganje za težave z dihanjem med anestezijo in po kirurškem posegu.
- Če ste predebeli: z zmanjšanjem telesne teže boste omejili dodatna tveganja, ki vam grozijo med anestezijo in po kirurškem posegu. Poleg tega bo kirurški poseg lažji.
- Če imate majave zobe ali krone: pred operacijo obiščite zobozdravnika, da zmanjšate tveganje za poškodbe zob med anestezijo.
- Če imate kronično zdravstveno težavo, ki ni povsem pod nadzorom (npr. sladkorna bolezen, astma ali bronhitis, težave s ščitnico, kronična bolečina ali težave s srcem), se posvetujte s splošnim zdravnikom – morda vam lahko pomaga izboljšati stanje.
- Pomembno je tudi, da upoštevate vseh možne težave v zvezi z duševnim zdravjem, kot sta tesnoba in depresija, saj tudi te lahko vplivajo na operacijo in okrevanje.
- Povečanje aktivnosti v tednih pred operacijo lahko izboljša vašo srčno funkcijo in raven telesne pripravljenosti. Študije so pokazale, da lahko to močno vpliva na okrevanje po operaciji.
- Najbolje je, da zgodaj začnete načrtovati okrevanje doma in obvestite svoje prijatelje in družino, kako vam lahko najboljše pomagajo. Razmislite, kaj boste jedli in ali morate doma opraviti kakršne koli spremembe, da si olajšate okrevanje.
- Če se domov vrnete še isti dan, ko ste imeli splošno anestezijo ali pomirjevalo, boste morali poiskati odgovorno odraslo osebo, ki vas bo peljala domov z avtomobilom ali taksijem in ostala pri vas do 24 ur. Informacije za tiste, ki skrbijo za nekoga, ki je pravkar imel splošno anestezijo ali pomirjevalo, najdete na naši spletni strani:

 rcoa.ac.uk/patientinfo/sedation

- Pomembno je razmisliti, kako se lahko najboljše sprostite na dan operacije, saj boste morda morali počakati pred operacijo. Revije, uganke ali poslušanje glasbe prek slušalk so lahko v pomoč.

 Naši viri Fitter Better Sooner bodo vam zagotovili informacije, ki jih potrebujete, da boste boljše pripravljeni in obveščeni pred operacijo. Za več informacij, obiščite našo spletno stran: rcoa.ac.uk/fitterbettersooner

Na dan operacije

Bolnišnica vam mora dati jasna navodila glede prehranjevanja in pitja. Ta navodila so pomembna. Če je med anestezijo v želodcu hrana ali tekočina, lahko pride v grlo in pljuča ter ogrozi vaše življenje.

Če imate **sladkorno bolezen**, se posvetujte s svojo bolnišnico o tem, **kdaj morate prenehati jesti in piti in kako morate jemati zdravila** na dan operacije.

Če ste kadilec, na dan operacije ne smete kaditi, saj kajenje zmanjša količino kisika v krvi. Prav tako ne smete kaditi e-cigaret.

Če jemljete zdravila, morate upoštevati posebna navodila ekipe za predoperativno oceno, kako jih jemati na dan operacije. Lahko boste lahko popili požirek vode, da boste vzeli potrebne tablete.

Če jemljete zdravila za redčenje krvi, kot so varfarin, klopidogetrel ali rivaroksaban, se boste morali posvetovati s svojim svetovalcem ali ekipo za predoperativno oceno, če jih morate prenehati jemati in kdaj. Pregledali bodo morebitna tveganja za krvavitve in nevarnosti prekinitve zdravljenja ter z vami naredili načrt. Pred operacijo vam bo medicinska sestra dala jasna navodila.

Če se počutite slabo, ko morate v bolnišnico, pokličite oddelek za nasvet.

Pred prihodom v bolnišnico odstranite lak ali gel za nohte. To zagotavlja, da bo priponka na prstu za merjenje ravni kisika med delovanjem anestetika dobro delovala.

Srečanje z anesteziologom

Pred operacijo se boste srečali z vašim anesteziologom. To je lahko v predoperativni ambulanti ali na dan operacije. Govoril bo o vrsti anestetika, ki ga boste morda dobili, vključno s koristmi, tveganji in vašimi željami.

Z vami se bodo odločili, kateri anestetik bi bil najboljši za vas. Niso vse vrste anestezije primerne za vse vrste operacij.

Če obstaja možnost izbire anestetika, bo odločitev o izbiri odvisna od:

- operacije, ki jo imate, in kakršnih koli zdravstvenih težav
- vaših posebnih tveganj
- vaših želja in razlogov zanje
- priporočil in posebnih veščin anesteziologa
- opreme, osebja in virov v bolnišnici

Vi in vaš anestetik

Vprašanja, ki jih morda želite postaviti svojemu anesteziologu ali medicinski sestri

Če imate vprašanja o svojem anestetiku, jih zapišite ali preučite nasprotne primere. Če želite pred dnevom operacije govoriti z anesteziologom, se obrnite na ekipo za predoperativno oceno, ki bo morda poskrbela, da se boste po telefonu pogovorili z anesteziologom ali se z njimi srečali v ambulanti.

Priprave na operacijo

Vaša medicinska sestra vam bo dala bolniško obleko in spregovorila o tem, kakšno spodnje perilo lahko nosite. Običajno boste nosili elastične nogavice, da zmanjšate tveganje za nastanek krvnih strdkov v nogah. Medicinska sestra vam bo na zapestje ali gleženj pritrdila identifikacijske zapestnice, v nekaterih bolnišnicah pa še dodatno zapestnico, če imate alergije.

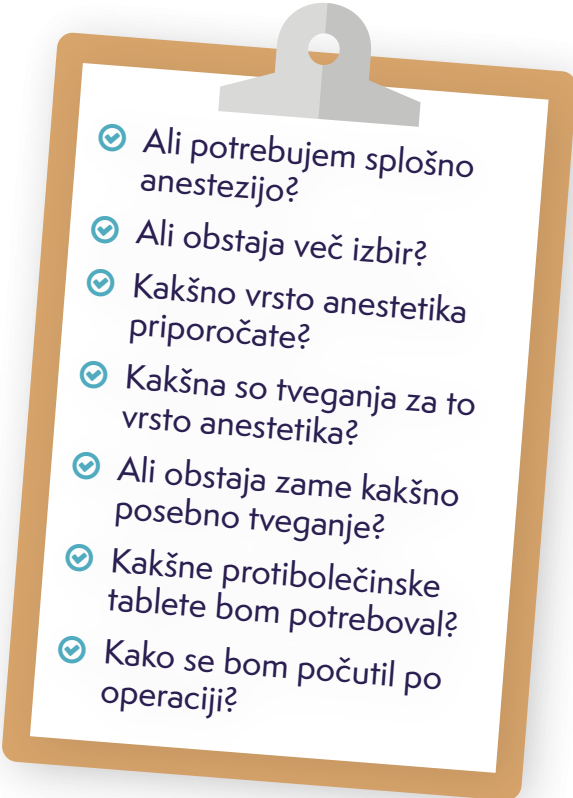
Pred nekaterimi anestetiki se včasih daje **premedikacija** („pre-med“). Predhodni zdravniki telo pripravijo na operacijo - lahko začnejo lajšati bolečine, zmanjšajo kislino v želodcu ali vam pomagajo pri sprostitvi.

Če ste v rodni dobi, bo sestra na vzorcu urina opravila test nosečnosti. To je standardna praksa. Odstraniti morate nakit in/ali vse okrasne pirsinge. Če nakita ne morete odstraniti, ga bodo sestre prekrile s trakom, da preprečijo poškodbo nakita ali vaše kože. Poročni pristan lahko običajno obdržite.

Ko vas pokličejo za operacijo

- Član osebja bo z vami odšel v operacijsko sobo.
- Običajno lahko obdržite očala, slušni aparat in zobno protezo do sobe za anestezijo. Mordajih boste lahko obdržali na sebi, če ne boste dobili splošnega anestetika.
- Če boste prejeli lokalni ali regionalni anestetik, boste morda lahko s sabo vzeli svojo lastno elektronsko napravo s slušalkami za poslušanje glasbe (o tem se predhodno pogovorite z medicinsko sestro).
- Morda boste v spremstvu člana osebja odšli v operacijsko sobo, ali pa vas bodo tja pripeljali na invalidskem vozičku, v postelji ali na vozičku za bolnike. Če hodite lahko nosite svojo lastno haljo in copate.

Ko boste prispeli v operacijski oddelek, pred začetkom anestezije, bodo opravljene **rutinske preiskave**. Povprašali vas bodo po vašem imenu, datumu rojstva, operaciji, ki bo opravljena, ali bo operacija opravljena na desni ali levi strani (če pride v poštev), kdaj ste zadnjič jedli ali pili in ali imate kakšne alergije. To so rutinske preiskave v vseh bolnišnicah.

-
- ✓ Ali potrebujem splošno anestezijo?
 - ✓ Ali obstaja več izbir?
 - ✓ Kakšno vrsto anestetika priporočate?
 - ✓ Kakšna so tveganja za to vrsto anestetika?
 - ✓ Ali obstaja zame kakšno posebno tveganje?
 - ✓ Kakšne protibolečinske tablete bom potreboval?
 - ✓ Kako se bom počutil po operaciji?

Vi in vaš anestetik

Uvedba anestezika

Anestetik se lahko uvede v anestezijski ali operacijski sobi. Vaš anesteziolog bo sodeloval z usposobljenim asistentom. Anesteziolog ali asistent bo na aparate pritrdil elektrode, s katerimi bo izmeril vaš srčni utrip, krvni tlak in raven kisika, ter vso preostalo potrebno opremo.

Za uvedbo večine anestetikov pri odraslih, vključno z lokalnim anestetikom, se uporabi **kanila**, majhna plastična cevka, ki se z iglo vstavi v veno. Vsa zdravila se lahko nato dajo v vene z uporabo kanile. Če imate v zvezi s tem kakršne koli pomisleke, se posvetujte s svojim anesteziologom.

Lokalni in regionalni anestetiki

Če boste prejeli lokalni ali regionalni anestetik:

- vaš anesteziolog vas bo prosil, da med injiciranjem mirujete. Morda boste čutili topel občutek mravljinčenja, ko bo anestetik začel delovati
- operacija se bo nadaljevala šele, ko boste vi in vaš anesteziolog prepričani, da je področje omrtvičeno
- ostali boste budni in se boste zavedali okolice, razen če boste sedirani. Pogled na operacijo vam bo zastiralo pregrinjalo, razen če bi si jo želeli ogledati
- pri regionalni anesteziji bo ob vas vedno član anesteziološke ekipe, s katerim se lahko kadar koli pogovorite.

Splošni anestetiki

Splošni anestetik se lahko uvede na dva načina:

- anestetik se lahko injicira v veno po kanili. To se na splošno uporablja pri odraslih in je bolj nadzorovano
- anestetik v obliki plina in kisik lahko vdihate skozi masko, ki jo lahko držite, če želite. Po izgubi zavesti bo anesteziolog vstavil kanilo.

Soba za okrevanje

Po operaciji boste običajno prepeljani v sobo za okrevanje. Osebje v sobi za okrevanje bo poskrbelo, da vam bo čim bolj udobno, in vam bo dala dodatna zdravila, ki jih boste morda potrebovali. Ko se bodo prepričali, da ste si po anestetiku varno opomogli, in bo na voljo postelja, boste prepeljani nazaj na oddelek.

Lajšanje bolečine po operaciji

Vrsta in količina protibolečinskih zdravil, ki vam jih bodo ponudili, bosta odvisna od opravljene operacije in jakosti bolečine po operaciji. Nekateri ljudje potrebujejo več protibolečinskih zdravil kot drugi.

Na splošno lahko po operaciji pričakujete določeno mero bolečine ali neugodja. Močnejša protibolečinska zdravila lahko bolečino zelo dobro lajšajo, vendar imajo lahko neželene učinke, kot so slabost, zaprtje in, dolgoročno, zasvojenost.

Občasno je bolečina opozorilni znak, da nekaj ni dobro, zato morate o njej vedno obvestiti sestre in poiskati njihov nasvet in pomoč.

Vi in vaš anestetik

Tukaj so navedeni nekateri načini lajšanja bolečine:

- **pilule, tablete ali tekočine za zaužitje** – te se uporabljajo pri vseh vrstah bolečine. Običajno začnejo učinkovati vsaj pol ure po zaužitju. Da bodo ta zdravila lahko učinkovala, morate biti sposobni jesti in piti in vam ne sme biti to slabo
- **injekcije** – te so lahko intravenske (skozi kanilo v veno za hitrejši učinek) ali intramuskularne (v nogo ali mišico zadnjice z iglo, pri čemer se učinek pokaže po približno 20 minutah)
- **svečke** – te voščene kroglice se vstavijo v danko (skozi zadnjično odprtino). Kroglica se raztopi in zdravilo preide v telo. Koristne so če ne morete požirati ali če morda bruhati
- **lajšanje bolečine, ki ga nadzoruje bolnik (PCA)** – stroj s potisnim gumbom, ki ob pritisku sprosti majhen odmerek močnega protibolečinskega sredstva neposredno v vašo cevko ali kapalko. Programiran je tako, da si ne morete dati prevelikega odmerka. Zagotavlja vam neposreden nadzor nad lajšanjem bolečin
- **lokalni anestetiki in regionalni bloki** – te vrste anestezije so lahko zelo koristne za lajšanje bolečin po operaciji. Več podrobnosti lahko najdete v naši brošuri Epiduralno lajšanje bolečine po operaciji, ki je na voljo na naši spletni strani:

rcoa.ac.uk/patientinfo/leaflets-video-resources

Lajšanje bolečin po odhodu iz bolnišnice

Čeprav boste ob odhodu iz bolnišnice morda dobili zalogo zdravil proti bolečinam, je smiselno kupiti nekaj protibolečinskih tablet brez recepta, ki jih boste imeli pripravljene doma. Če jih še vedno potrebujete dva tedna po odpustu iz bolnišnice, se obrnite na svojega zdravnika, da se o tem posvetujete z njim.

Po operaciji boste morda odšli domov s protibolečinskimi tabletami podobnimi morfiju. Pomembno je, da ta zdravila čim prej zmanjšate in nato prenehate uporabljati, saj vam lahko njihova nadaljnja uporaba povzroči znatno škodo.

Tveganje in anestetiki

Infografika v tem odstavku prikazuje pogoste dogodke in tveganja, s katerimi se srečujejo zdravi odrasli bolniki z normalno težo, kadar prejmejo splošni anestetik za rutinske operacije (specialistične operacije lahko imajo različna tveganja).

Sodobni anestetiki so zelo varni. Obstajajo nekateri pogosti stranski učinki zdravil ali anestetikov, k običajno niso nevarni ali dolgotrajni. Tveganja se med posamezniki razlikujejo in so odvisna od postopka in anestezijske tehnike.

Vi in vaš anestetik

Vaš anesteziolog se bo z vami pogovoril o tveganjih, za katere meni, da so relevantna za vas. Obstajajo še manjša tveganja, o katerih se vaš anesteziolog običajno ne bo pogovoril z vami, razen če meni, da so lahko le-ta za vas relevantna. Takšna tveganja v tej brošuri niso prikazana.

ZELO POGOSTI – VEČ KOT 1 OD 10 OSEB
Kar je enakovredno eni osebi v vaši družini

Bolezen

Drgetanje

Žeja*

Vneto grlo

Modrice

Začasna izguba spomina
(predvsem pri osebah starejših od 60 let)

POGOSTI – MED 1 OD 10 IN 1 OD 100 OSEB
Kar je enakovredno eni osebi v ulici

Bolečine na mestu vboda igle*

Manjše poškodbe ustnice ali jezika

OBČASNI – MED 1 OD 100 IN 1 OD 1.000 OSEB
Kar je enakovredno eni osebi v vasi

Manjša poškodba živcev

REDKI – MED 1 OD 1.000 IN 1 OD 10.000 OSEB
Kar je enakovredno eni osebi v manjšem mestu

1 od 1.000 oseb
utrpi trajno poškodbo
perifernega živca

1 od 2.800 oseb
utrpi obrabo roženice
(praska na očesu)

1 od 4.500 oseb
utrpi poškodbo zob,
ki zahteva zdravljenje

1 od 10.000 oseb
izkusi anafilaksijo
(huda alergijskareak-
cija na zdravilo)

ZELO REDKI – 1 OD 10.000 DO 1 OD 100.000 ALI VEČ
Kar je enakovredno eni osebi v večjem mestu

Tveganja, ki jih vsi prevzamemo v običajnem življenju, **na primer potovanje** po cesti, so pravzaprav veliko višja od spodaj navedenih tveganj.

1 od 20.000 oseb
Stanje zavesti med anestezijo

1 od 100.000 oseb
Izguba vida

1 od 100.000 oseb
Smrt kot neposredna
posledica anestezije

*Prva državna anesteziološka projektna študija Sprint (SNAP-1). *Br J Anaesth* 2016
(<https://academic.oup.com/bja/article/117/6/758/2671124>).

Če želite prebrati več o teh postopkih in tveganjih, si oglejte brošure o posameznih tveganjih, ki so na voljo na našem spletnem mestu: coa.ac.uk/patientinfo/risks/risk-leaflets

Zgornjo infografiko si lahko s klikom na povezavo zgoraj prenesete kot ločeno kartico.

Vi in vaš anestetik

Trudimo se, da bi bili podatki v tej zloženki točni in aktualni, vendar tega ne zagotavljamo. Ne pričakujemo, da bodo te splošne informacije odgovorile na vsa vprašanja, ki bi jih lahko imeli, ali da bi obravnavali vsa področja, ki bi se vam zdela pomembna. O izbiri ali morebitnih težavah, se posvetujte s svojim zdravniškim osebjem, pri tem pa naj vam ta navodila služijo kot vodilo. Zloženska se ne sme obravnavati kot zdravniški nasvet. Ne sme se uporabljati za komercialne ali poslovne namene. Za celotno izjavo o omejitvi odgovornosti kliknite [tukaj](#).

Vse prevode je zagotovila prevajalska skupnost Translators without Borders (Prevajalci brez meja). Kakovost teh prevodov je preverjena, kljub temu pa obstaja nevarnost netočnosti in napačne interpretacije nekaterih informacij.

Povejte nam svoje mnenje

Predlogi za izboljšanje te brošure so dobrodošli.

Morebiten komentar nam lahko pošljete po e-pošti na naslov: patientinformation@rcoa.ac.uk

Kraljeva akademija za anesteziologijo (Royal College of Anaesthetists)

Churchill House, 35 Red Lion Square, London WC1R 4SG
020 7092 1500

rcoa.ac.uk

Peta izdaja, februar 2020

Ta brošura bo pregledana v treh letih od datuma objave.

© 2020 Royal College of Anaesthetists

To brošuro se lahko uporabi v namene izdelave gradiva z informacijami za bolnike. Prosimo citirajte ta izvorni vir. Če želite del te brošure uporabiti v drugi publikaciji, je treba to ustrezno navesti in odstraniti logotipe, blagovno znamko in slike. Za več informacij nas kontaktirajte.